

بررسی نقش زیست بوم در ارتکاب جرایم مواد مخدر شهرستان اراک

سمیرا گل خندان^۱

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۵۱/۱۵ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۹/۰۴

چکیده

مطالعه بین زیست بوم و ارتکاب جرم، موضوعی ممتاز در جامعه‌شناسی است. بین ویژگی‌های زیست بوم و ارتکاب جرم رابطه وجود دارد؛ به گونه‌ای که می‌تواند فرصت‌های جرم را فراهم نماید. در این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی و با طرح سه فرضیه در خصوص رابطه بین ارتکاب جرایم مواد مخدر و ویژگی‌های کالبدی، اقتصادی و اجتماعی زیست بوم، و پایداری وصف جرم خیزی زیست بوم با وجود جا به جایی جمعیت در هجده محله شهرستان اراک این نتیجه به دست آمد که بین ارتکاب جرایم مواد مخدر و ویژگی‌های کالبدی زیست بوم (میزان روشنایی و میزان راه‌های دسترسی زیست بوم) و ویژگی اقتصادی (فقر و موقعیت اقتصادی پایین) و اجتماعی (بیکاری) رابطه معنادار وجود دارد. همچنین علیرغم جا به جایی جمعیت در محله‌های دارای نرخ بالای جرم تغییری در نرخ و تمرکز جرم صورت نمی‌گیرد.

کلید واژه‌ها

زیست بوم، جرایم مواد مخدر، روشنایی، نفوذ پذیری، فقر، بیکاری.

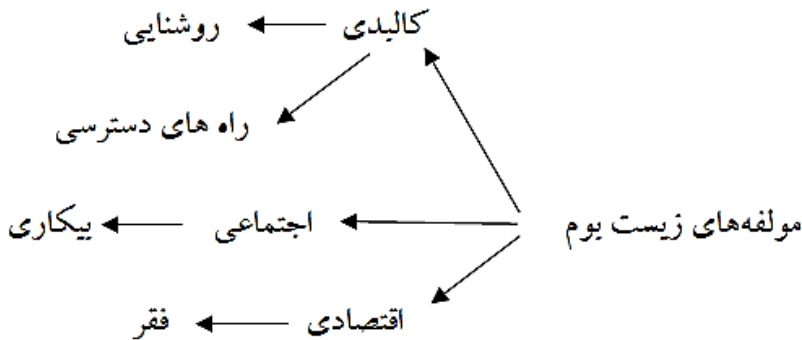
مقدمه

واژه زیست بوم، آن گونه که امروزه استفاده می‌شود، اغلب به ایده‌ی حفاظت از محیط زیست طبیعی ارتباط داده می‌شود. ولی، زیست بوم در معنای اولیه اش شاخه‌ای از زیست‌شناسی است که در آن گیاهان و حیوانات در ارتباط‌های شان با یکدیگر و با زیستگاه طبیعی شان مطالعه می‌شوند (ولد و دیگران، ۱۳۹۰: ۱۹۴ و ۱۹۵). تفکر زیست بوم‌شناسی جنایی بر این فرض استوار است که انسان نیز مانند گیاهان و جانوران در یک فضای طبیعی و مرزهای مشخصی فعالیت و زندگی می‌کند. همان گونه که گیاهان و جانوران زمانی رشد می‌کنند و بارور می‌شوند که با محیط زیست خود در تعادل و هماهنگی باشند و شرایط حیاتی کافی برای رشد و باروری داشته باشند، انسان‌ها نیز زمانی رشد می‌کنند و شکوفا می‌شوند که با محیط زیست خود در توازن و تعادل و هماهنگی باشند. در زندگی گیاهی و جانوری زمانی که شرایط حیاتی مناسب نیست مثلاً خاک مناسب نیست یا فضای زیستی، کوچک و فشرده است یا هوای زیست بوم آلوده است قدرت رشد و مانور از آنها گرفته می‌شود، انسان‌ها هم اگر با زیست بوم خود در توازن و هماهنگی نباشند نتایج و آثاری مشاهده می‌شود که ناشی از این عدم هماهنگی است. به عبارت دیگر زیست بوم انسانی اگر واجد استانداردهای حداقلی یک زندگی متعادل و سالم از قبیل مسکن، اقتصاد و.... نباشد رفتار ساکنان خود را دستخوش تحول می‌کند به نحوی که می‌توان پیش بینی کرد و انتظار داشت که با به هم خوردن تعادل و توازن زیستگاهی، افراد به سوی رفتارهای انحرافی و بزهکارانه گرایش پیدا می‌کنند. (حاجی ده آبادی، ۱۳۹۵: ۷۷ و ۷۸) دیدگاه محوری در نظریه زیست بوم‌شناسی جنایی متعلق به دو جامعه شناس اهل شیکاگو به نام شاول^۱ و مک کی^۲ است. آنها بر این باور بودند که زندگی اجتماعی در برخی مناطق در شهر شیکاگو، چهره‌ای سامان‌گریز و دارای آسیب به خود می‌گیرد. (ملویه و دیگران، ۱۳۸۹: ۱۷۷) به این معنا که آنها پس از پیمایش گسترده‌ای درباره توزیع بزهکاری اطفال و نوجوانان در شهر شیکاگو به وجود برخی نواحی خاص بزهکاری در درون شهرهایی بردند، تراکم بزهکاری پیش از پیش، از مرکز شهر در حلقه‌های هم مرکز تشدید می‌شود. این نواحی جرم‌زا می‌توانند به عنوان زمینه مناسب برای بزهکاری مطرح شوند. (پیکا، ۱۳۹۵: ۷۷) به عبارت دیگر بعضی از محله‌ها جرم‌زا هستند. ثمره زندگی در آن محله‌ها این است که قسمت عمده‌ای از ساکنان معلومی را به سوی جرم سوق می‌دهد. (کی نیا، ۱۳۹۵: ۲۳۳). به این ترتیب اصطلاح مکتب شیکاگو (و اطلاعات و تحقیقات این مکتب)، مبین آن است که بزهکار، گرفتار محیط پیرامون خود که خصیصه بارز آن، فقر بعضی از محله‌های شهری است، می‌باشد. (نجفی ابرندآبادی و هاشم بیکی، ۱۳۹۳: ۶۲) لذا خود محله‌ها به عنوان علل جرم و بزهکاری مهم اند و آماج‌های مناسبی برای پیشگیری از جرم می‌باشند. بر همین اساس در

¹ shaw

² macckay

این مقاله می‌خواهیم نقش زیست بوم را در ارتکاب جرایم مواد مخدر در شهرستان اراک مورد بررسی قرار دهیم. از آنجا که زیست بوم دارای مولفه‌های مختلفی می‌باشد در این پژوهش سه مولفه زیست بوم مورد بررسی قرار می‌گیرد که عبارتند از: ۱- مولفه کالبدی زیست بوم یعنی وضعیت ظاهری زیست بوم که طراحی محیطی اطلاق می‌شود به این معنا که وضعیت ظاهری و فیزیکی زیست بوم دارای طراحی تا حد امکان عاری از جرم باشد که در این خصوص وضعیت روشنایی و راه‌های دسترسی به زیست بوم و نقش آن‌ها در ارتکاب جرم مورد بررسی قرار گرفته است. ۲- مولفه اقتصادی زیست بوم در این قسمت وضعیت و شرایط اقتصادی پایین زیست بوم تحت عنوان فقر مورد بررسی قرار گرفته است. ۳- مولفه اجتماعی که در این حوزه بیکاری انتخاب و بررسی شده است. نمودار درختی این مولفه‌ها هم به ترتیب زیر می‌باشد.

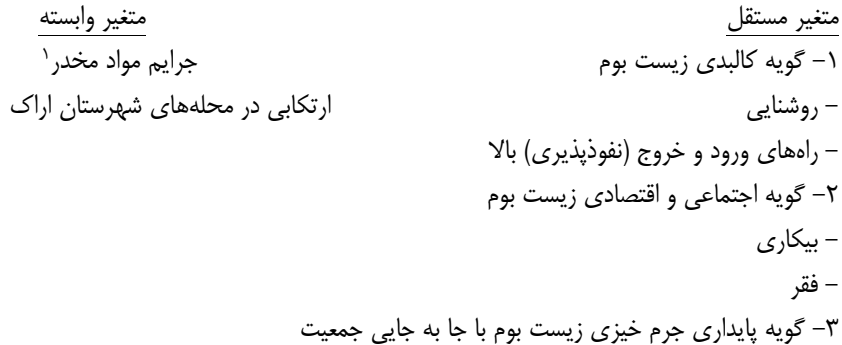
روش تحقیق

تحقیق حاضر به صورت مستقیم و میدانی در شهرستان اراک و با روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است.

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق، افراد بالای پانزده ساکن در هجده محله اراک می‌باشد که بر اساس آخرین نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ مشتمل بر ۱۶۱۲۵۶ نفر می‌باشند. داده‌ها هم مربوط به جرایم مواد مخدر است که در سال ۱۳۹۶ در محدوده این محله‌ها ارتکاب یافته است که مجموعاً برابر ۶۱۳ فقره جرم می‌باشد. تعداد حجم نمونه با توجه به حجم جامعه آماری بر اساس فرمول کوکران برابر ۳۸۴ مورد می‌باشد.

مدل مفهومی تحقیق

فرضیه‌ها

- ۱- به نظر می‌رسد بین گویه کالبدی زیست بوم و ارتكاب جرایم مواد مخدر رابطه وجود دارد
- ۲- به نظر می‌رسد بین گویه اجتماعی و اقتصادی زیست بوم و ارتكاب جرایم مواد مخدر رابطه وجود دارد
- ۳- به نظر می‌رسد بین جا به جایی جمعیت به زیست بوم جرم خیز و مجرم شدن در زمینه جرایم مواد مخدر رابطه وجود دارد.

روش نمونه‌گیری

در این پژوهش، نمونه‌ها به روش تصادفی ساده جمع‌آوری می‌شوند. انتخاب تصادفی، شیوه‌ی نمونه‌گیری است که در استفاده از آن، هر یک از افراد جامعه برای انتخاب شدن، شانس مساوی دارند که پژوهش را مطمئن می‌کنند که تنها ملاک انتخاب اعضای جامعه تشکیل دهنده جامعه آماری، اتفاق یا همان تصادف است. (دلاور، ۱۳۹۲: ۲۷)

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

در پژوهش حاضر با توجه به نوع، ماهیت و ابزار گردآوری داده‌ها و اطلاعات و با توجه به کارگیری فن پرسش نامه و داده‌های مربوط به جرایم، از نرم افزارهای GIS و SPSS استفاده شده است.

۱ - متغیر وابسته جرم خرید و فروش مواد مخدر است که به طور کلی جرایم مواد مخدر ذکر شده است. در واقع جرایم مواد مخدر شامل مصرف، خرید، فروش، حمل، نگهداری، کاشت و غیره است. در پژوهش حاضر قریب به اتفاق خریداران و فروشندگان مصرف کننده هم بودند و این جرم خرید و فروش به تبع خود حمل، نگهداری را به عنوان مقدمه ذاتی جرم خرید و فروش در بردارد. به همین دلیل متغیر وابسته جرایم مواد مخدر ذکر شد که در واقع به عنوان پرونده های تشکیل شده در دادگستری شهرستان اراک یعنی خرید و فروش که اغلب آنها عناوین مصرف، حمل و نگهداری را نیز داشته اند اشاره دارد.

نتایج پژوهش: تجزیه و تحلیل آماری

اول: تحلیل‌های توصیفی

الف) توصیف توزیع جرایم و ویژگی‌های پاسخ دهندگان

جدول ۱ توصیف چگونگی توزیع جرایم مواد مخدر ارتكابی در هجده محله شهرستان اراک در سال ۱۳۹۶

ردیف	نام محله	سال ۱۳۹۶		ردیف	نام محله	سال ۱۳۹۶	
		تعداد	درصد از کل			تعداد	درصد از کل
۱	جهانگیری	۴۰	۲,۰۶	۱۰	باقت قدیم گردو	۱۲	۰,۶۲
۲	باغ خلیج	۶۴	۳,۳۱	۱۱	طلالقانی	۲۴	۱,۲۴
۳	رودکی	۴۹	۲,۵۳	۱۲	باقت قدیم هپکو	۸	۰,۴۱
۴	داوران	۵۱	۲,۶۳	۱۳	قنات ناصری	۳۱	۱,۶
۵	۲۰ متری میقان	۱۹	۰,۹۸	۱۴	۳۰ متری میقان	۱۶	۰,۸۲
۶	شهرک ابوالفضل	۱۳	۰,۶۷	۱۵	شهرک هجرت	۳۰	۱,۵۱
۷	پارک شهر	۱۹	۰,۹۸	۱۶	شهدای صفری	۲۲	۱,۱۳
۸	راهزان	۳۱	۱,۶	۱۷	فوتبال	۷۷	۳,۹۸
۹	کشتارگاه	۴۹	۲,۵۳	۱۸	شهرک ولیعصر	۵۸	۳
	جمع کل جرایم مواد مخدر به وقوع پیوسته در سطح محلات مورد مطالعه در سال ۱۳۹۶ (۶۱۳)	۱۹۳۳	۱۰۰				

جدول ۲: توصیف ساختار سنی پاسخ دهندگان

گروه‌های سنی	تعداد	درصد	درصد تجمعی
۱۵ تا ۲۰ سال	۸۱	۲۳	۲۳
۲۰ تا ۲۵ سال	۴۶	۱۲	۳۵
۲۵ تا ۳۰ سال	۴۶	۱۲	۴۷
۳۰ تا ۳۵ سال	۱۰۰	۲۶	۷۳
۳۵ تا ۴۰ سال	۶۹	۱۸	۹۱
۴۰ سال و بالاتر	۳۵	۹	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

جدول ۳: توصیف وضعیت شغلی پاسخ دهندگان

گروه‌های شغلی	تعداد	درصد	درصد تجمعی
محصل	۱۱۲	۲۹/۱۶	۲۹/۱۶
دانشجو	۶۳	۱۶/۴۰	۴۵/۵۷
کارمند	۴۹	۱۲/۷۶	۵۸/۳۳
شغل آزاد	۱۱۲	۲۹/۱۶	۸۷/۵
بازنشسته	۱۲	۳/۱۲۵	۹۰/۶۲
خانه دار	۳۶	۹/۳۷۵	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

(ب) پاسخ‌ها

جدول ۱: بررسی تأثیر میزان روشنایی معابر بر ارتکاب جرایم مواد مخدر از آنجا که روشنایی به عنوان یکی از جنبه‌های مهم امنیت شهری بر ارتکاب جرم تاثیر دارد، در یکی از سوالات پرسشنامه به بررسی این موضوع پرداخته شده است. نتایج تحقیق نشان داد از میان کل افراد جامعه آماری تنها ۵/۷ درصد تاثیر آن را ناچیز دانسته‌اند، ۱۶/۱ درصد تاثیر کم، ۱۱/۷ درصد تاثیر آن را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند، ۳۳/۱ درصد (۱۲۷ نفر) تاثیر آن را در حد زیاد و ۳۳/۳ درصد (۱۲۸ نفر) نیز تاثیر آن را خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند، بر این اساس ضریب تاثیرگذاری روشنایی در کاهش یا افزایش جرایم مواد مخدر در محدوده مورد مطالعه به نسبت بالا ارزیابی گردیده است.

میزان / شاخص	تعداد	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۲۲	۵/۷	۵/۷
کم	۶۶	۱۶/۱	۲۱/۸
متوسط	۴۵	۱۱/۷	۳۳/۵
زیاد	۱۲۷	۳۳/۱	۶۶/۶
خیلی زیاد	۱۲۸	۳۳/۳	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

جدول ۲: بررسی تأثیر میزان نفوذ پذیری معابر (راه‌های ورود و خروج بالای معابر) بر ارتکاب جرایم مواد مخدر

در این قسمت با این پیش فرض که وجود راه‌ها و فرصت‌های ورود به محله و فرار یا خروج از جمله موضوعاتی است که در ارتکاب جرایم مواد مخدر نقش دارد وبا طرح سوال در این زمینه به بررسی این موضوع از دیدگاه ساکنین محله پرداخته شده است که نتایج تحقیق نشان می‌دهد که ۴/۱ درصد تاثیر آن

را خیلی کم، ۴/۳ درصد تاثیر آن را کم، ۲۶ درصد تاثیر آن را متوسط، ۱۹/۳ درصد تاثیر آن را زیاد و ۴۶/۴ درصد (۱۷۸ نفر باقی مانده نیز تاثیر آن را خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند، بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت وجود راه‌های فرار از دلایلی است که می‌توان زمینه افزایش ارتکاب جرایم مواد مخدر را فراهم آورد.

میزان / شاخص	تعداد	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۱۱	۴/۱	۴/۱
کم	۱۲	۴,۳	۴/۳
متوسط	۱۰۰	۲۶	۳۴/۴
زیاد	۷۴	۱۹/۳	۵۳/۷
خیلی زیاد	۱۷۸	۴۶/۴	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

جدول ۳: بررسی تأثیر بیکاری در محله‌ها بر ارتکاب جرایم مخدر

در این قسمت به بررسی این موضوع از دید افراد جامعه آماری پرداخته شد. نتایج نشان می‌دهد تنها ۸/۳ درصد به تاثیرگذاری کم و خیلی کم این موضوع اعتقاد داشته‌اند، ۲۶ درصد به تاثیرگذاری متوسط، ۱۹/۳ درصد به تاثیرگذاری زیاد و ۴۶/۳ درصد باقی‌مانده نیز به تاثیرگذاری خیلی زیاد این موضوع اعتقاد داشته‌اند بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت تاثیر این موضوع در ارتکاب جرایم مواد مخدر از دیدگاه افراد جامعه آماری تحقیق، امر پذیرفته شده‌ای می‌باشد.

میزان / شاخص	تعداد	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	۰	۰	۰
کم	۳۲	۸/۳	۸/۳
متوسط	۱۰۰	۲۶	۳۴/۳
زیاد	۷۴	۱۹/۳	۵۳/۶
خیلی زیاد	۱۷۸	۴۶/۴	۱۰۰
جمع	۳۸۴	۱۰۰	

جدول ۴: بررسی تأثیر فقر و وضعیت اقتصادی پایین محله‌ها در ارتکاب جرایم مواد مخدر

در این قسمت به بررسی تأثیر گذاری این موضوع پرداخته شده است که نتایج تحقیق نشان می‌دهد، از کل افراد جامعه آماری ۳۳/۹ درصد ضریب تاثیرگذاری این عامل را خیلی کم دانسته‌اند، ۱۴/۸ درصد

تاثیر آن را کم، $30/2$ درصد تاثیر آن را متوسط و $16/7$ درصد تاثیر آن را زیاد و در نهایت $4/4$ درصد باقی مانده تاثیر این موضوع را خیلی زیاد ارزیابی کرده‌اند، می‌توان نتیجه گرفت ضریب تاثیرگذاری این موضوع در سطح متوسطی قرار گرفته است.

میزان/ شاخص	تعداد	درصد	درصد تجمعی
خیلی کم	17	4/4	4/4
کم	57	14/8	19/2
متوسط	116	30/2	50
زیاد	64	16/7	66/7
خیلی زیاد	130	33/9	100
جمع	384	100	

دوم: تحلیل‌های استنباطی

فرضیه اول: به نظر می‌رسد بین ویژگی‌های کالبدی زیست بوم و ارتکاب جرایم مواد مخدر رابطه وجود دارد

نتایج به دست آمده از آزمون همبستگی اسپیرمن نشان داد ضریب همبستگی بین ویژگی‌های کالبدی و وقوع جرایم مواد مخدر برابر $0/885$ و سطح معناداری آن نیز برابر با $0/04$ می‌باشد. عبارتی بین ویژگی‌های مختلف کالبدی و وقوع جرایم مواد مخدر رابطه معناداری وجود دارد بررسی‌های میدانی صورت گرفته در محدوده مورد مطالعه تحقیق و انطباق آن با داده‌های وقوع جرایم مواد مخدر نیز موید این موضوع می‌باشد.

نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن		فرضیه اول	ویژگی‌های محیطی
ضریب همبستگی اسپیرمن	فرضیه اول	ضریب همبستگی	$0/885^{**}$
		سطح معناداری	$0/04$
		تعداد	384

فرضیه دوم: به نظر می‌رسد بین ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی زیست بوم و ارتکاب جرایم مواد رابطه وجود دارد.

نتایج آزمون نشان می‌دهد بین ویژگی‌های اجتماعی-اقتصادی و افزایش وقوع جرایم مواد مخدر با توجه به نظرات جامعه آماری رابطه معناداری وجود دارد. بر این اساس فرضیه فوق نیز اثبات می‌گردد.

نتایج آزمون ضریب همبستگی اسپیرمن		فرضیه دوم	ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی
ضریب همبستگی اسپیرمن	ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی	ضریب همبستگی	۱/۰۰۰
		سطح معناداری	۰/۰۴
		تعداد	۳۸۴

فرضیه سوم: به نظر می‌رسد بین جا به جایی جمعیت به زیست بوم و تمایلات مجرمانه ارتکاب جرایم مواد مخدر رابطه وجود دارد.

سکونت‌گاه‌های مورد مطالعه در جایی مشخص و به صورت متمرکز قرار ندارند و در محدوده‌های مختلف از شهر قرار دارند که هر کدام دارای ویژگی‌های اجتماعی و اختصاصی مختص به خود می‌باشند. این موضوع سبب گردیده تا در مدل‌های گرافیکی تحقیق هر کدام از محدوده‌های فوق به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گیرند. مرکز متوسط ثقل جغرافیایی جرایم همان‌گونه که از نام آن نیز قابل برداشت می‌باشد موقعیت مرکز جغرافیایی پراکندگی جرایم را نشان می‌دهد و به عبارتی مرکز پخش و انتشار جرم نیز به حساب می‌آید. مرکز ثقل جغرافیایی جرایم در محلات مورد بررسی به شرح زیر می‌باشد:

مرکز ثقل جغرافیایی جرایم مواد مخدر در محدوده محلات داوران و کشتارگاه که از سکونت‌گاه‌های واقع در شمال غربی شهر اراک هستند در محدوده محله داوران قرار گرفته است. بررسی این موضوع نشان می‌دهد که تمرکز و تجمع جرم بیشتر به سمت محله داوران می‌باشد، این موضوع با بررسی نرخ وقوع جرایم برای دو محدوده فوق که تمرکز و تجمع بالاتری از جرم در محدوده محله داوران را نشان می‌دهد همخوانی داشته و به نوعی می‌توان گفت با توجه به پراکنش داده‌های نقطه‌ای این آزمون مورد قبول می‌باشد.

بررسی مرکز ثقل جغرافیایی جرایم مواد مخدر در محدوده سکونت‌گاه‌های واقع در شمال شهر اراک در مرز بین محلات ۲۰ متری میقان و ۳۰ متری میقان قرار گرفته است. بررسی نحوه پراکنش داده‌های جرم در پهنه مورد مطالعه فوق نشان می‌دهد این پهنه یکی از پهنه‌های اصلی وقوع جرم در بین محدوده‌های مورد بررسی می‌باشد. و با توجه به پراکنش به نسبت خوشه‌ای جرم در چند نقطه مجزا در بافت این محلات می‌توان ادعان داشت نتیجه آزمون فوق با نحوه پراکنش داده‌های جرم تا حد زیادی هم‌خوانی و مطابقت دارد.

از آزمون‌های خودهمبستگی فضایی برای درک چگونگی نظم و ترتیب قرارگیری واحدهای ناحیه‌ای و ارتباط الگوی جرایم مواد مخدر با این الگوهای فضایی استفاده می‌شود. بر اساس آزمون‌های خودهمبستگی ناحیه‌ای می‌توان مشابهت و عدم مشابهت هرجفت از واحدهای ناحیه‌ای مجاور را اندازه گرفت. وقتی این مشابهت و عدم مشابهت‌ها برای الگوهای فضایی خلاصه شوند، خودهمبستگی فضایی شکل می‌گیرد. خودهمبستگی فضایی به این معنا است که ارزش صفت‌های مورد بررسی در واحدهای

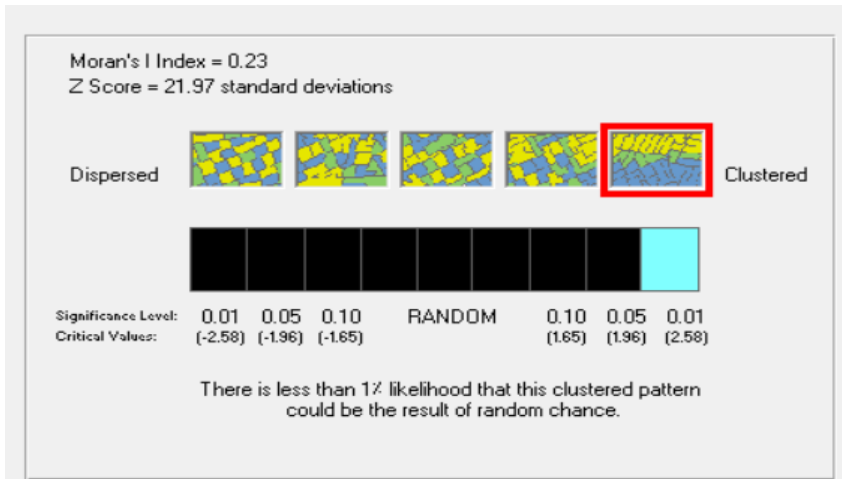
ناحیه‌ای خود همبسته هستند و دارای ارتباط آماری معنی‌دار با نظم جغرافیایی پدیده‌ها هستند. همبستگی فضایی قوی به مفهوم این است که ارزش صفات پدیده‌های جغرافیایی به‌طور قوی با یکدیگر رابطه دارند. اگر ضرایب ویژگی پدیده‌های جغرافیایی مجاور ارتباط و نظم ظاهری مشخصی نداشته باشند، گفته می‌شود دارای ارتباط فضایی ضعیف و یا دارای الگوی تصادفی می‌باشند. خود همبستگی فضایی ابزار تحلیلی ارزشمندی است برای این‌که چگونه الگوهای فضایی در طول زمان تغییر می‌کنند. برای اندازه‌گیری همبستگی فضایی آماره‌هایی وجود دارد که از جمله این آماره‌ها شاخص موران و آماره عمومی G هستند. شاخص موران یک شاخص شناخته شده است که بر اساس ارزش‌های ناحیه‌ای همسایگی متکی هستند. اگر واحدهای ناحیه‌ای همسایگی در طول ناحیه دارای ارزش‌های مشابهی باشد، آنگاه آماره‌های حاصله دلالت بر وجود خودهمبستگی فضایی قوی دارند. اگر واحدهای ناحیه‌ای همسایگی، در طول ناحیه ارزش‌های نامشابهی داشته باشند، آنگاه آماره‌ها دلالت بر یک خود همبستگی فضایی منفی دارد.

در تحلیل‌های بزهکاری اغلب فرض می‌شود که توزیع جرم از الگوی خوشه‌ای تبعیت می‌کند و ارتکاب جرم به‌صورت متمرکز در چند نقطه اتفاق می‌افتد. لذا در تحقیق حاضر برای بررسی فرضیه تحقیق از شاخص نزدیک‌ترین همسایه، شاخص موران و آماره‌ی عمومی G برای آزمون فرضیه فوق استفاده گردید. بر همین اساس نتایج کاربرد شاخص نزدیک‌ترین همسایه برای بزه جرایم مواد مخدر محله‌های مورد مطالعه شهر اراک بر اساس داده‌های سال ۱۳۹۶ نشان می‌دهد که نوع توزیع این بزه خوشه‌ای است. به عبارتی، آماره شاخص نزدیک‌ترین همسایه مربوط به بزه جرایم مواد مخدر $0/۶۶$ است (شکل ۱) و آماره Z آن نیز $۲۹/۸۷$ - است که از لحاظ آماری در سطح $0/۹۹$ اطمینان معنی‌دار است که نشان می‌دهد توزیع نقاط مربوط به این بزه در سطح شهر محدوده محله‌های مورد مطالعه شهر اراک است. لازم به ذکر است که هرچه نمره Z عدد منفی در این آزمون بزرگتر باشد، نشان‌دهنده صحت آزمون و تبعیت الگوی فضایی نقاط از الگوی خوشه‌ای و متمرکز است.

نتایج حاصل از کاربرد شاخص موران در خصوص توزیع فضایی جرایم جرایم مواد مخدر در محلات مربوط به محله‌های مورد مطالعه شهر اراک نشان می‌دهد که ضریب موران مثبت و معادل $0/۲۳$ است (شکل ۲)، که نشان می‌دهد توزیع فضایی بزه جرایم مواد مخدر در محدوده‌های مورد بررسی بصورت خوشه‌ای است. هرچه این ضریب به سمت صفر تمایل داشته باشد، نشانگر تمرکز بالاتر جرم است. مقدار Z نیز $۲۱/۹۷$ است که در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار است. این به آن معنی است که وقوع بزه جرایم مواد مخدر از منزل در محدوده‌های مورد بررسی بصورت متمرکز و منازلی که از آن‌ها جرایم مواد مخدر صورت گرفته است، عمدتاً در نزدیکی هم قرار دارند؛ بر این اساس می‌توان نتیجه گرفت که شرایط و ویژگی‌های محیطی و اجتماعی مشابهی در این محدوده‌های جرم خیز وجود دارند که سبب گردیده تا از تراکم بالاتری از جرم برخوردار باشند.

شکل (۱) نمایش گرافیکی شاخص نزدیک‌ترین همسایه بزه جرایم مواد مخدر در دوره آماری مورد بررسی

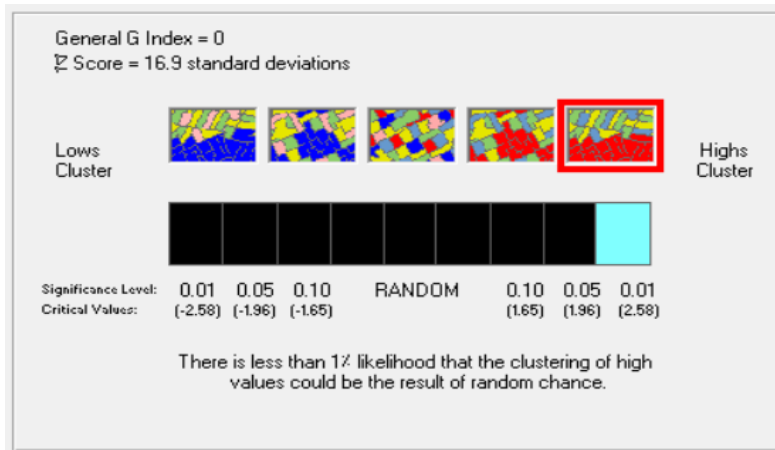
شکل (۲) نمایش گرافیکی شاخص موران بزه جرایم مواد مخدر در سال ۱۳۹۶

لازم به ذکر است که هرچه ضریب موران به ۰ نزدیک‌تر باشد، دلالت بر توزیع کاملاً متجانس مکانی - فضایی دارد و هرچه از ۰ به سمت ۱ پیش برود، از درجه تجانس گروه نقاط کاسته می‌شود و به سمت تصادفی سوق پیدا می‌کند. عدد ۱- نیز نشان می‌دهد که الگوی فضایی نقاط کاملاً پراکنده هستند. لازم به توضیح است که سطح معنی‌دار این آزمون، بر اساس تعداد نقاط تغییر می‌کند. لذا در برخی

مناطق ممکن است ضریب موران ۰/۵ باشد اما الگوی فضایی نقاط متفرق و برای برخی مناطق دیگر همین ضریب الگوی خوشه‌ای را نشان دهد. با توجه به ارزش ضریب موران در ارتباط با جرایم مواد مخدر در محدوده‌های مورد بررسی، می‌توان گفت که الگوی فضایی جرم در این محدوده‌های متجانس و خوشه‌ای است.

اما از آنجا که شاخص موران برای نشان دادن و توصیف همبستگی فضایی در مقیاس بزرگ ساخته شده است و برای مقیاس‌های کوچک و مناطق محدود ابزار چندان کارآمدی نیست لذا در چنین مواردی از آماره عمومی G استفاده می‌شود که به خوبی می‌تواند نقاط مثبت (داغ) و منفی (سرد) را در سطح ناحیه تعیین نماید. این نقاط داغ و سرد می‌توانند به‌عنوان تمرکزهای فضایی در نظر گرفته شوند. به عبارت دیگر، اگر همبستگی فضایی بالا باشد، مجموعه‌ای نقاط به‌عنوان نقطه تمرکز یا نقطه داغ نامیده می‌شود و اگر این نقاط دارای تمرکز پایین باشند، این مجموعه نقاط به‌عنوان نقطه سرد شناخته شده و دلالت بر خود همبستگی فضایی پایین دارند (زنگی‌آبادی و رحیمی، ۱۳۹۱).

در شکل ۳ تحلیل الگوی فضایی بزه جرایم مواد مخدر در محدوده محلات مورد بررسی در شهر اراک بر اساس آماره عمومی G پرداخته می‌شود. لازم به ذکر است که از آنجایی که در این آماره برای تحلیل‌های فضایی باید فاصله نیز در نظر گرفته شود و این فاصله در داخل واحدهای ناحیه‌ای به‌عنوان همسایه در نظر گرفته می‌شود، لذا در این مطالعه یک فاصله ۵۰۰ متری برای هر یک از محلات به‌عنوان همسایه در نظر گرفته شده است.

شکل (۳) نمایش گرافیکی آماره عمومی G بزه جرایم مواد مخدر در سال ۱۳۹۶

نتایج این آزمون برای محدوده‌های مورد بررسی نشان می‌دهد که مقدار شاخص عمومی G برابر با صفر است و ارزش Z برابر ۱۶/۹ می‌باشد که در سطح ۹۹ درصد اطمینان معنی‌دار است. نتایج این بخش

نشان می‌دهد که به‌طور کلی الگوی فضایی تمرکز بزه جرایم مخدر در محدوده‌های مورد بررسی از نوع خوشه‌ای و با نقاط تمرکز بالا (داغ) است. در واقع این آزمون اثبات می‌کند که نتایج حاصل از آزمون موران صحیح بوده و نوع الگوی خوشه‌های جرایم مخدر را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه گیری

جدول ۱: تأثیر روشنایی معابر بر ارتکاب جرایم مواد مخدر

روشنایی یکی از جنبه‌های مهم امنیت شهری است که بر ارتکاب جرم تأثیر دارد. فضاهای تاریک، فرصت مجرمانه بیشتری را فراهم می‌کند. در واقع مهمترین ویژگی شرایط آلودگی رفتاری و جرم خیزی در زمان شب، تاریکی و کم نوری و توزیع نامناسب سیستم روشنایی است که بر محیط حاکم می‌شود و استفاده از پایین بودن امکان دیده شدن واقدام به اعمال بزهکارانه است (سلیمی و دیگران، ۱۳۹۴: ۵۴) به عبارت دیگر روشنایی خوب یکی از موانع جرایم است. وقتی که از نور به نحو مؤثری استفاده شود، موجب ایجاد ترس برای انجام فعالیت‌های مجرمانه می‌شود و امکانات نظارت طبیعی را گسترش می‌دهد (ایران منش، ۱۳۸۴: ۲۰) به گونه‌ای که بهبود روشنایی علاوه بر تشویق ساکنان به استفاده از فضا، موجب تقویت نظارت غیر رسمی نیز می‌شود. (قورچی بیگی، ۱۳۸۶: ۱۶۲) پینتر^۱ در این زمینه بیان می‌دارد که روشنایی خیابان یکی از ابزارهای ارزان کاهش جرم‌های خیابانی است. پیس^۲ هم در تشریح فایده‌های روشنایی معتقد است که افزایش هدفمند و مشخص در روشنایی خیابان به طور کلی در کاهش جرم اثر دارد. بهبود روشنایی خیابان، با ایجاد گمانه زنی مبنی بر اینکه روشنایی، عرق محلی وحس تعلق و نظارت محلی را افزایش می‌دهد، می‌تواند جرم را کاهش دهد (کلکوهن، ۱۳۹۰: ۲۸۰). ولش^۳ و فارینگتون^۴ تعدادی از مطالعات موجود در آمریکا و انگلستان درباره تأثیر روشنایی بر ارتکاب جرایم را مورد بررسی قرار دادند. نتیجه این بررسی نشان دهنده‌ی این است که بهبود روشنایی در خیابان‌ها موجب کاهش هفت درصدی جرایم در هشت مطالعه انجام شده در آمریکا شده است و در پنج مطالعه انجام شده در انگلستان نیز کاهش سی درصدی جرایم قابل مشاهده است. این تحقیق پیشنهاد می‌کند که روشنایی خیابان‌ها و بهبود آن، احتمالاً با افزایش کنترل اجتماعی غیر رسمی - و نه بهبود فرصت نظارت - موجب کاهش میزان جرایم می‌شود. (جانکی و قورچی بیگی، ۱۳۸۸: ۳۵۹) تحقیقات دیگری که در این حوره انجام گرفته است بیانگر این است که روشنایی خیابان‌ها زمانی می‌تواند به کاهش جرم و بی نظمی بینجامد که بر روی مکان‌های با نور ناکافی یا با روشنایی مخلوط (کافی و ناکافی)، مسیرهای عبوری

¹ painter

² pease

³ welsh

⁴ farrington

عابران و نقاط مشکل ساز که بزهکاران و هدفهای آنها با هم، احتمال برخورد دارند و نقاط دارای دید کم با امکان نظارت محدود، متمرکز گردد. خلاصه آن که، نتایج این تحقیقات نشان دهنده موقعیت‌هایی مشروط است که در آنها، روشنایی خیابان‌ها می‌تواند مؤثر واقع شوند. (مگوایر و دیگران، جلد سوم، ص ۱۴۱۰ و ۱۴۱۱). در تحقیق حاضر نیز ۶۶/۴ درصد از پاسخ دهندگان تأثیر بهبود روشنایی در کاهش جرایم مواد مخدر را زیاد و بسیار زیاد ارزیابی کرده‌اند.

جدول ۲: تاثیر نفوذ پذیری و راه‌های ورود و خروج بالای معابر بر ارتکاب جرایم مواد مخدر

طی سال‌های دهه هشتاد چندین تحقیق برای آزمودن ارتباط بین جرم و محیط ساخته شده به اجرا درآمدند. این تحقیقات همگی در یک یا چند فرضیه مشترک بودند که یکی از این فرضیه‌ها عبارت است از اینکه محیط فیزیکی می‌تواند از طریق از بین بردن مکان‌های اختفاء و یا راه‌های مناسب فرار، مانع رفتار مجرمانه شود. (شرافتی پور، ۱۳۸۷: ۱۰۲) در واقع بر حسب تئوری مناطق جغرافیایی بزهکاری، بیشترین تبه‌کاری شهر مربوط به کیفیات شهرسازی است تا بر اثر خود شهر نشینی (گسن، ۱۳۸۸: ۱۱۶) تحقیقات نشان می‌دهند مناطقی که دارای ورودی‌ها و دسترسی نامنظم و بی قاعده هستند، نسبت به مناطقی که دارای ورودی و دسترسی محدود هستند، جرایم بیشتری را تجربه می‌کنند. (جانکی و قورچی بیگی، پیشین: ۳۶۰) به عنوان نمونه بر اساس همین راهکار یعنی کنترل دسترسی به منظور کاهش جرم، یک طرح در بخش مرکزی شهر شارلوت در کارولینای شمالی ایالات متحده به اجرا در آمد. به این شرح که بلمونت محله مرکزی شهر شارلوت، محله‌ای است که در منطقه به مکانی مناسب برای خرید و فروش مواد مخدر معروف شده است. خیابان‌های اصلی این محله به صورت شبکه منظمی چیده شده‌اند و از طریق چندین بزرگراه مجاور می‌توان به آسانی به محله مزبور دسترسی پیدا کرد. پنج قتل مرتبط با مواد مخدر و بیش از صد ضرب و جرح مشدد در این ارتباط در یک دوره نه ماهه ۱۹۹۸ تا ۱۹۹۹ باعث طراحی و اجرای پروژه مزبور شد. از آنجا که بر اساس بررسی‌های انجام شده ثابت شد که قاچاقچیان برای جا به جایی مواد، مسیرهای حمل و نقل عمومی را از بزرگراه اطراف منطقه انتخاب می‌کنند، لذا تصمیم گرفته شد دو تا از راه‌های عبور و مرور عمومی را با قرار دادن موانع بتونی در انتهای آن ببندند. مقایسه آمار جرایم گزارش شده در دوازده ماه قبل و بعد از بستن خیابان‌ها نشان داد که بعد از قرار دادن موانع و کنترل دسترسی به محله، جرایم ارتكابی ۵۴ درصد در بلمونت کاهش یافت. (کلارک، ۱۳۸۴: ۱۸۳ و ۱۸۴) راهنمای پلیس شهر لندن، موسوم به راهنمای کوچه دارای دروازه برای کوچه‌های دروازه گذاری شده، توصیه می‌کند که دروازه‌های قفل دار که نمی‌توان از آنها بالا رفت به پایین نگه داشتن میزان برگرلی‌ها^۱ کمک می‌کند. شهر هارلم هلند، زمانی که تصمیم گرفت مبارزه با مرتکبان برگرلی را تشویق

^۱ Burglary

کند، بی‌گمان این مسأله را در میانه دهه ۱۹۹۰ ثابت کرد. به گونه‌ای که در سال پیش از اجرای طرح، ۳۵ مورد برگروری رخ داده بود که در سال بعد به ۱۵ مورد، یعنی ۵۷ درصد کاهش رسید (کلکوهن، پیشین: ۲۸۹ و ۲۹۰) به این ترتیب کنترل دسترسی به محله از طریق ایمن سازی آنها با نصب دروازه در کوچه ها، محدود نمودن راه‌های ورود و خروج به محله می‌تواند خطر جرم را کاهش دهد و احساس امنیت را به طور قابل ملاحظه‌ای افزایش دهد.

جدول ۳: تاثیر فقر و وضعیت اقتصادی پایین محله بر ارتکاب جرایم مواد مخدر

شاو پس از آنکه به دنبال مطالعات گسترده پیرامون ریشه بزهکاری اطفال ونوجوانان، بدین باور رسید که فعالیت‌های غیر قانونی آنها به نحوی با محیط زیست شان گره خورده است به تحلیل ویژگی‌های محله‌هایی پرداخت که بیشترین بزهکاران را داشت. یکی از ویژگی‌هایی که از مطالعه محله‌ها به آن دست یافت، وضعیت اقتصادی پایین محله‌ها بود؛ بدین معنا که بالاترین نرخ‌های بزهکاری در نواحی دارای پایین ترین وضعیت اقتصادی یافت گردید. (ولد و دیگران، پیشین: ۱۹۹ و ۲۰۰) استارک^۱ در پژوهش خود در پی یافتن عنصری بود که غیر از اهالی محله در افزایش میزان جرم مؤثر است. او برای یافتن این عنصر یک نظریه مطرح کرد که بر پنج جنبه ساختاری محله‌های شهری متمرکز بود: ۱- تراکم ۲- فقر ۳- کاربرد مختلط ۴- کوچگری ۵- خرابی. از دیدگاه وی این پنج ویژگی ساختاری که فقر و وضعیت اقتصادی پایین محله یکی از آنها می‌باشد به شیوه‌های گوناگونی، کلبی‌گری اخلاقی^۲ را در میان ساکنان این محله‌ها فزونی می‌بخشد؛ فرصت‌های بیشتری را برای ارتکاب جرم فراهم می‌کنند؛ انگیزش‌های ارتکاب جرم را افزایش می‌دهند و کنترل غیر رسمی را که از جمله عوامل بازدارنده از جرم است، کاهش می‌دهند (حاجی ده آبادی، پیشین: ۷۹) سمپسون و گراووز^۳ نیز چهار عامل را که به موجب نابسامانی اجتماعی می‌شوند بیان می‌کنند: ۱- موقعیت اقتصادی پایین ۲- مخلوطی از گروه‌های قومی مختلف ۳- مناطق مسکونی دارای تحرک زیاد که خیلی‌ها به آن وارد واز آن خارج می‌شوند ۴- خانواده‌های از هم پاشیده و منازل از میان رفته. (فرانک پی و ماری لین دی، ۱۳۹۳: ۹۸) بر همین اساس لندر^۴ در پژوهش‌های خود در شهر بالتیمور، از روش‌های مکتب شیکاگو استفاده کرد و نتیجه گرفت که نابسامانی اجتماعی، کلید تبیین انحرافات اجتماعی است (ستوده، ۱۳۸۹: ۱۵۲) گروهی از جرم شناسان طرفدار مکتب سوسیالیستی، اقتصاد را زیر بنای جامعه دانسته و عوامل اجتماعی دیگر مانند خانواده، سیاست، حقوق، قانون، تربیت، جرم و اخلاق را معلول عوامل اقتصادی وروبنایی در اجتماع تلقی می‌کنند. این

¹ Stark

² qnicism

³ sampson and Groves

⁴ lander

مکتب نقش عوامل اقتصادی را در اختلالات اجتماعی، بسیار با اهمیت وقاطع می‌داند و به نوعی به جبر اقتصادی معتقدند. در رابطه با پدیده بزهکاری، آن را ناشی از فقر دانسته و می‌گویند تقسیم ناعادلانه ثروت و نابرابر اجتماعی باعث اختلالات رفتاری و انحرافات که بعضاً به صورت عمل بزهکارانه نمود می‌نماید، می‌گردد و عوامل اقتصادی از این دیدگاه نه تنها عامل مستقیم و جبری پدیده بزهکاری است، بلکه بر عوامل جرم زا مانند: مسکن نامناسب، طلاق، بی‌سوادی، بزهکاری و... به طور غیر مستقیم اثر می‌گذارد. (نجفی توانا، ۱۳۹۲: ۲۳۸) هر چند بررسی‌های علمی نشان داده است که فقر نمی‌تواند به عنوان یک عامل حتمی، قاطع و تعیین کننده بزهکاری باشد همچنانکه سمپسون در تلاش برای تعیین همبستگی ویژگی‌های ساختاری محله و نرخ‌های متفاوت جرم دریافت که محله‌های فقیر نرخ‌های جرم بالاتری داشتند، ولی اوبیان داشت که خود فقر با جرم مرتبط نیست بلکه به نظر می‌رسد فقر همراه با دیگر ویژگی‌های ساختاری به ویژه تحرک سکونتگاهی با سطوح بالاتر جرم همبسته است (ولدو دیگران، پیشین: ۲۰۸ و ۲۰۹) لذا فقر و وضعیت اقتصادی پایین محله با تأثیر بر شاخص‌های اجتماعی و فرهنگی نقش مهمی در روند و کیفیت زندگی افراد محله دارد و می‌تواند موجب تغییرات و دگرگونی‌های فراوان گردد که به جرم و بزهکاری منتهی گردد.

جدول ۴: تاثیر بیکاری در محله بر ارتکاب جرایم مواد مخدر

شمار فراوانی از مردم بر این باورند که بیکاری علت جرم است. بنابراین، آنها بر این باورند که به هنگام بالا بودن بیکاری، جرم افزایش و به هنگام پایین بودن بیکاری، جرم کاهش می‌یابد. این دیدگاه همگانی به احتمال قوی بر این فرض مبتنی است که بیکاری علت فقر است و پس از آن، فقر علت جرم. (ولدو دیگران، پیشین: ۱۵۷ و ۱۵۸) پژوهش‌های بسیاری درباره ارتباط بین بیکاری و جرم انجام شده است. پک^۱ و پلان^۲ همبستگی‌های مهم و مثبتی را میان آمار سالانه بیکاری، اختاریه‌ها و محکومیت‌ها برای جرایم مرتبط با مواد مخدر در فاصله زمانی سال‌های ۱۹۷۰ تا ۱۹۸۴ در انگلستان یافتند. پیرسن^۳ و همکاران ضمن تحقیقی در شمال انگلستان دریافتند که مناطق دارای مصرف بالای مواد، نرخ‌های بسیار بالایی از بیکاری و دیگر نشانه‌های محرومیت اجتماعی را به نمایش می‌گذارند (مگوایر و دیگران، جلد سوم، ۱۳۹۳: ۱۳۵۷). در تحقیق موری^۴ ۶۰ درصد افزایشی که در جرایم خشونت بار در آمار بزهکاری در انگلستان در فاصله سال‌های ۱۹۸۰ تا ۱۹۸۸ به چشم می‌خورد قابل انتساب به مردان جوان زیر طبقه‌ای بود که در محرومیت از داشتن شغلی برای حمایت از خانواده بودند. (مگوایر و دیگران، جلد اول، ۱۳۸۹:

¹ Peck

² plant

³ Pearson

⁴ murray

۴۰۳ پژوهش‌های لنده^۱ و چیریکاس^۲ نشان داد که ارتباط مثبت بین جرم و بیکاری (یعنی افزایش جرم به هنگام افزایش بیکاری) در واحدهای کوچک تحلیل (برای نمونه، محله‌ها) بیشتر است. (ولد و دیگران، پیشین: ۱۶۰) در پژوهش دیگر با عنوان رابطه بین بیکاری و جرم در ایران؛ رهیافت داده‌های تلفیقی بین استانی، پرسش اصلی پژوهش مبنی بر تأثیر مستقیم بیکاری بر گسترش جرم و ناهنجاری در جامعه با پاسخ مثبت روبه‌رو شده است. یعنی رابطه مستقیمی بین بیکاری و آسیب‌های اجتماعی موضوع پژوهش وجود دارد. همچنین این پژوهش بیان می‌دارد که در مقایسه بین بیکاری و تورم معمولاً آثار تخریبی پدیده بیکاری بسیار زیان‌بارتر از تورم می‌باشد و به طور قطع سیاست‌های ضد بیکاری نسبت به سیاست‌های ضد تورمی در صورتی که اجرای همزمان آنها امکانپذیر نباشد در اولویت قرار دارند (عباسی نژاد و دیگران، ۱۳۹۱: ۶۵) از دیدگاه هیرشی^۳ بیکاری می‌تواند از جمله زمینه‌های بزهکاری باشد. این دیدگاه او بر مشاهده‌ی این باور همگانی استوار است که دست‌های بیکار، کارگاه شیطان است. در نقطه مقابل، اشتغال به کارهای مفید و پر شدن اوقات فراغت با فعالیت‌های تفریحی مناسب می‌تواند مانع رفتارهای مجرمانه باشد (ملویل و دیگران، پیشین: ۱۹۲) به عبارت دیگر آنانی که اغلب درگیر فعالیت‌های رایج هستند، وقت کمتری برای درگیر شدن در انحراف و جرم را دارند (فرانک پی و ماری لین دی، پیشین: ۲۹۵) به این ترتیب همان‌گونه که تحقیق حاضر هم نشان می‌دهد بیکاری و نبود فرصت‌های شغلی در محله می‌تواند یک عامل تأثیرگذار در سوق دادن افراد به سمت بزهکاری باشد.

جدول ۵: پایداری جرم خیزی در محله

شاوومک کی پس از آن که در مطالعات گسترده خود در مناطق مختلف شهر شیکاگو به این باور رسیدند که ارتکاب جرم به نحوی با ویژگی‌های محیط زیست افراد، گره خورده است به تحلیل بیشتر داده‌های خود در این زمینه پرداختند. آنها دریافتند با وجود تغییر تقریباً تمامی جمعیت محله‌های دارای بالاترین نرخ بزهکاری، این محله‌ها همچنان دارای بالاترین نرخ بزهکاری باقی مانده‌اند. با این توضیح که در سال ۱۸۸۴، تقریباً ۹۰ درصد جمعیت این محله‌ها آلمانی، ایرلندی، انگلیسی، اسکاتلندی، یا اسکاتلندی‌وایی بودند. حدود سال ۱۹۳۰، تقریباً ۸۵ درصد از جمعیت این محله‌ها چک، ایتالیایی، هلندی، اسلاو یا اهل دیگر جاها بودند. با وجود این تغییر شدید جمعیت، وجود برخی از بالاترین نرخ‌های بزهکاری در این نواحی تداوم یافت (ولد و دیگران، پیشین: ۲۰۰ و ۲۰۱) به عبارت دیگر برخی از مناطق شهری به رغم آمدن و رفتن جمعیت‌های قومی مختلف، متمایل به بزه باقی ماندند. (فرانک پی و ماری لین دی، پیشین: ۹۵) در فرانسه نیز یک قاضی به نام ژان بوشرون توزیع تبهکاری نوجوانان را در پاریس

¹ land

² chircos

³ Hirschii

وحومه آن بررسی نمود و نشان داد که قسمت اعظم تبهکاران در نواحی مونت روی، درانسی، پان تن و سن دنی که در حومه پاریس هستند اتفاق می‌افتند و این مناطق جزو مناطق جرم خیر است که اثر آن را در تکوین شخصیت جنایی نمی‌توان نادیده گرفت. به عبارت دیگر وجود مناطق بزهکاری مورد تأیید قرار گرفته است (کی نیا، ۱۳۹۲: ۲۳۹) در تحقیق حاضر نیز برخی محله‌ها که آمار بالای ارتکاب جرم را دارند به خاطر ویژگی‌های خاص حاکم بر زیست بوم این محله‌ها که به آنها اشاره شد از جمله فقدان یا کمبود نظارت رسمی یا غیر رسمی، فقر، بیکاری و غیره دارای وصف جرم خیزی می‌باشند. به عبارت دیگر همان گونه که نتایج یافته‌های علمی تحقیق در خصوص تراکم بزهکاری نشان داد، علیرغم جابه جایی جمعیت در این محله‌ها تراکم بزهکاری همچنان ثابت است به این معنا کسانی که به این محله‌ها وارد می‌شوند تمايلات مجرمانه پیدا می‌کنند.

نتیجه‌گیری

بدون تردید از جمله عوامل مؤثر در رفتار انسان، محیط زیست بوم است. تحقیق حاضر و تحقیقات متعدد دیگر در این زمینه موید این واقعیت است. در تحقیق حاضر گوپه کالبدی و گوپه اقتصادی و اجتماعی زیست بوم با جرم همبسته است. به گونه‌ای که در مناطقی که دارای بالاترین نرخ جرایم مرتبط با مواد مخدر هستند علیرغم تغییر جمعیت، نرخ این جرایم همچنان بالا است. از آنجا که شناخت علل جرم در تدوین برنامه پیشگیری به منظور تخصیص بهینه و صحیح منابع انسانی و غیر انسانی در زمینه مواجهه منطقی با جرم، امری ضروری و مهم می‌باشد؛ این تحقیق یک نقشه راه برای شناخت برخی عوامل محیطی جرم و زمینه‌های شکل‌گیری آن به منظور اتخاذ تدابیر لازم جهت پیشگیری از آن ارائه نموده است. ویژگی‌های کالبدی زیست بوم از جمله میزان روشنایی و راه‌های زیاد دسترسی، همچنین ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی زیست بوم از جمله فقر و بیکاری از عوامل مؤثر در شکل‌گیری کانون‌های جرم خیزی می‌باشند که می‌بایست نسبت به تغییر ویژگی‌های کالبدی و طراحی و تغییر مجدد فضاها در حوزه شهرسازی و همچنین بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی ساکنین محله‌های مزبور از طریق اختصاص یارانه‌های خاص و یا ایجاد اشتغال پایدار، تأسیس صندوق‌های مالی در این محله‌ها به منظور ارائه وام‌های بلاعوض یا بلند مدت بدون بهره به منظور ترمیم وضعیت مالی و شغلی ساکنین این محله‌ها اقدام شود تا بتوان یکی از زنجیره‌های علی جرم را قطع نمود. به عبارت دیگر انجام این اقدامات می‌تواند به تقویت روابط اجتماعی ساکنان محله و به تعبیری افزایش سرمایه اجتماعی در راستای تحقق هدف همگانی منجر شود. به گونه‌ای که هیچ کس نمی‌خواهد جرم در محله اش وجود داشته باشد و روابط اجتماعی قوی به ساکنان اجازه می‌دهد هدف مشترک شان را در مورد از بین بردن جرم تحقق بخشند.

منابع و مآخذ

- ایران منش، نسیم (۱۳۸۴) استفاده از اصول جلوگیری از جرم از طریق طراحی محیطی و بررسی اجمالی آن در ایران، هنر و معماری، شماره ۱۱۰، صفحات ۲۳-۱۶
- پیکا، ژرژ (۱۳۹۵)، جرم‌شناسی، ترجمه علی حسین نجفی ابرند آبادی، چاپ چهارم، تهران: بنیاد حقوقی میزان
- حاجی ده آبادی، محمد علی (۱۳۹۵)، جامعه‌شناسی جنایی، چاپ دوم، قم: جامعه المصطفی العالمیه.
- دلاور، علی (۱۳۹۲)، مبانی نظری و عملی پژوهش در علوم انسانی و اجتماعی، چاپ سوم، تهران: انتشارات دانشگاه علوم اجتماعی.
- ستوده، هدایت الله (۱۳۸۹)، آسیب‌شناسی اجتماعی (جامعه‌شناسی انحرافات) چاپ بیست و یکم، تهران: آوای نور.
- سلیمی سبحان، محمدرضا؛ باری، منیر؛ حیدری، جهانگیر (۱۳۹۴) رویکرد پیشگیری از جرم از طریق طراحی محیطی و منعل سازی کانون‌های جرم خیز شهری، پژوهش‌های اطلاعاتی و جنایی، شماره ۳، صفحات ۶۲-۳۵
- عباسی نژاد، حسین؛ رضانی، هادی؛ صادقی، مینا (۱۳۹۱) بررسی رابطه بین بیکاری و جرم در ایران: رهیافت داده‌های تلفیقی بین استانی، پژوهش‌ها و سیاست‌های اقتصادی، شماره ۶۴، صفحات ۸۶-۶۵
- فرانک پی، ویلیامز؛ مک شین، ماری لین دی (۱۳۹۳)، نظریه‌های جرم‌شناسی، ترجمه حمید رضا ملک محمدی، چاپ پنجم، تهران: بنیاد حقوقی میزان.
- قورچی بیگی، مجید (۱۳۸۶) راهبردهای کاربردی CPTED برای پیشگیری از جرم در مناطق مسکونی، حقوق اسلامی، شماره ۱۵، صفحات ۱۷۲-۱۴۷
- کلارک، رونالد (۱۳۸۴) بستن کوجه‌ها و معابر و کاهش جرم، ترجمه مهدی مقیمی و مجید قورچی بیگی، پژوهش‌های دانش انتظامی، شماره ۲۷، صفحات ۱۸۶-۱۶۳
- کلکوهن، ایان (۱۳۹۰) طراحی عاری از جرم: ایجاد منطقه‌های امن و پایدار، ترجمه مهرداد رایجیان اصلی و حمیدرضا عامری سیاهکویی، چاپ دوم، تهران: بنیاد حقوقی میزان
- کی نیا، مهدی (۱۳۹۵)، مبانی جرم‌شناسی، جلد دوم، چاپ یازدهم، تهران: موسسه انتشارات دانشگاه تهران.
- گسن، ریموند (۱۳۸۸)، جرم‌شناسی نظری، ترجمه مهدی کی نیا، چاپ چهارم، تهران: مجمع علمی و فرهنگی مجد.
- محمودی جانکی، فیروز، قورچی بیگی، مجید (۱۳۸۸) نقش طراحی محیطی در پیشگیری از جرم، مطالعات حقوق خصوصی، شماره ۳۹، صفحات ۳۶۸-۳۴۵
- مگواریر، مایک؛ گان، راد مور؛ رینر، رابرت (۱۳۸۹)، دانشنامه جرم‌شناسی آکسفورد، جلد اول، ترجمه حمید رضا ملک محمدی، چاپ اول، تهران: بنیاد حقوق میزان.
- مگواریر، مایک؛ مورگان، راد؛ رینر، رابرت (۱۳۹۳)، دانشنامه جرم‌شناسی آکسفورد، جلد سوم، ترجمه حمید رضا ملک محمدی، چاپ اول، تهران: بنیاد حقوق میزان.
- ملویل، گینور؛ مورگان، کیت؛ نوریس، گارت؛ والکینگتن، زئو (۱۳۸۹)، نظریه‌های جرم، ترجمه حمید رضا ملک محمدی، چاپ اول، تهران، میزان.

چالش‌های مراکز مراقبت بعد از خروج در پیشگیری از تکرار بزهکاری توسط مددجویان است

- نجفی ابرند آبادی، علی حسین؛ هاشم بیکی، حمید (۱۳۹۳) دانشنامه جرم‌شناسی، چاپ سوم، تهران، گنج دانش.
- نجفی توانا، علی (۱۳۹۲) جرم‌شناسی، چاپ شانزدهم، تهران، آموزش و سنجش.
- ولد، جرح؛ برنارد، توماس؛ اسنیپس، جفری (۱۳۹۰)، جرم‌شناسی نظری، ترجمه علی شجاعی، چاپ چهارم، تهران، سمت.